

Η ΕΛΛΑΔΑ ΑΠΟ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ Β` ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΕΩΣ ΤΑ ΤΕΛΗ ΤΟΥ 20^{ΟΥ} ΑΙΩΝΑ

Η περίοδος 1944 – 1974: Τα κυριότερα χαρακτηριστικά της είναι ο **εμφύλιος πόλεμος (1946 – 1949)** με όλα τα προβλήματα που συσσωρεύσε και **η επιβολή στρατιωτικής δικτατορίας (1967 – 1974)**.

Ο εμφύλιος πόλεμος

Τα Δεκεμβριανά: Μετά την απελευθέρωση, η κυβέρνηση εθνικής ενότητας αποφασίζει τον αφοπλισμό μόνο του ΕΛΑΣ. Το γεγονός προκαλεί την αντίδραση του ΕΑΜ που οργανώνει μαζικό συλλαλητήριο στο κέντρο της Αθήνας (3 Δεκεμβρίου 1944). Οι συγκεντρωμένοι δέχονται πυρά, 30 άνθρωποι σκοτώνονται και ξεκινούν μάχες στην πρωτεύουσα ανάμεσα στον ΕΛΑΣ και τις κυβερνητικές δυνάμεις, οι οποίες είχαν βρετανική υποστήριξη. Οι συγκρούσεις είναι πολύνεκρες, διαρκούν ένα μήνα και λήγουν με ήττα του ΕΑΜ. Τα Δεκεμβριανά αποτελούν την πρώτη φάση της εμφύλιας σύγκρουσης.

Η συμφωνία της Βάρκιζας: Υπογράφεται το Φεβρουάριο του 1945 ανάμεσα στην κυβέρνηση και το ΕΑΜ. Προβλέπει αμνηστία για κάποια αδικήματα που διαπράχθηκαν κατά τα Δεκεμβριανά, διάλυση του ΕΛΑΣ, οργάνωση νέου εθνικού στρατού, διασφάλιση των ελευθεριών όλων των πολιτών και δημοψήφισμα για την επιστροφή ή όχι του βασιλιά.

Το ξέσπασμα του εμφυλίου : Η συμφωνία της Βάρκιζας δεν εφαρμόζεται στην πράξη. Αντίθετα, εξαπολύονται διώξεις σε βάρος αριστερών πολιτών υπό την ανοχή και ενθάρρυνση της κυβέρνησης. Στις εκλογές του 1946 το ΚΚΕ απέχει προεξοφλώντας νοθεία. Νικητής αναδεικνύεται το φιλοβασιλικό λαϊκό κόμμα. Δεξιά και Αριστερά κινούνται πλέον στη λογική της ένοπλης σύγκρουσης. Σε αυτό το κλίμα:

- Επιστρέφει ο βασιλιάς **Γεώργιος** με ένα δημοψήφισμα αμφίβολης γνησιότητας (Σεπτέμβριος 1946). Πεθαίνει όμως το 1947 και τον διαδέχεται ο αδελφός του **Παύλος**.
- Στην ύπαιθρο σχηματίζονται ένοπλες αριστερές δυνάμεις με την ονομασία **Δημοκρατικός Στρατός Ελλάδας**.
- Δημιουργούνται στρατόπεδα συγκεντρώσεως όπως αυτό στη **Μακρόνησο**, στα οποία οδηγούνται χιλιάδες αριστεροί πολίτες. ΚΚΕ και ΕΑΜ κηρύσσονται παράνομα (τέλη 1947).
- Ο κυβερνητικός στρατός με επικεφαλής τον **Αλέξανδρο Παπάγο** νικά το Δημοκρατικό στρατό (Αύγουστος 1949). Οι αριστερές δυνάμεις έχουν ηττηθεί.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Προσέχουμε ότι οι ΗΠΑ, φοβούμενες επέκταση της σοβιετικής επιρροής στην Ελλάδα, ανέλαβαν ενεργό ρόλο στη χώρα (δόγμα Τρούμαν), υποστηρίζοντας τις κυβερνητικές δυνάμεις. Αντίθετα, η Σοβιετική Ένωση δεν αναμείχθηκε άμεσα στον ελληνικό εμφύλιο.

Η μετεμφυλιακή Ελλάδα (1949 – 1963)

Σ' αυτή την περίοδο επισημαίνουμε:

- ✚ Την ενσωμάτωση της Δωδεκανήσου στην Ελλάδα (7 Μαρτίου 1948).
- ✚ Τις διώξεις πολιτών (φυλακίσεις, στρατόπεδα εξορίας, εκτελέσεις) που κρίνονται ύποπτοι αριστερών φρονημάτων. Ένα από τα θύματα του μετεμφυλιακού κλίματος είναι ο **Νίκος Μπελογιάννης**, στέλεχος του ΚΚΕ, που εκτελέστηκε μαζί με τρεις συντρόφους του το 1952.
- ✚ Την ενεργό ανάμιξη των ΗΠΑ που ελέγχουν το καθεστώς και καθορίζουν την πολιτική του. Το 1953 οι Αμερικανοί εγκαθιστούν στρατιωτικές βάσεις στην Ελλάδα.
- ✚ Τα πολιτικά κόμματα που πρωταγωνιστούν: **ΕΡΕ** (ιδρύεται από τον **Κωνσταντίνο Καραμανλή** και κυβερνά από το 1955 έως το 1963), **ΕΔΑ** που γίνεται το μόνο νόμιμο αριστερό κόμμα και **Ένωση Κέντρου** με επικεφαλής τον **Γεώργιο Παπανδρέου**.
- ✚ Την αύξηση της αστυφιλίας. Η Αθήνα αναπτύσσεται και διογκώνεται χωρίς σχέδιο.
- ✚ Τη μετανάστευση εκατοντάδων χιλιάδων Ελλήνων στο εξωτερικό.

Η δικτατορία της 21^{ης} Απριλίου (1967 – 1974)

Ο **Γεώργιος Παπανδρέου** κυβερνά από το 1963 έως το 1965. Επιδιώκει μεταρρυθμίσεις με στόχους την αποκατάσταση των δημοκρατικών θεσμών, τον περιορισμό των αμερικανικών παρεμβάσεων και τον εκσυγχρονισμό της εκπαίδευσης. Συγκρούεται όμως με τον νέο βασιλιά **Κωνσταντίνο** (στο θρόνο το 1964) και εξαναγκάζεται σε παραίτηση. Σχηματίζεται έτσι η **κυβέρνηση αποστατών** από πολιτικούς που εγκαταλείπουν την Ένωση Κέντρου. Παπανδρέου και Κανελλόπουλος ζητούν εκλογές για το Μάιο του 1967. Τότε, μια ομάδα μεσαίων και ανώτερων αξιωματικών (χούντα), με επικεφαλής τον Γεώργιο Παπαδόπουλο και με πρόσχημα ότι οι πολιτικές δυνάμεις δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα της χώρας και τον κομμουνιστικό κίνδυνο, κάνει πραξικόπημα και καταλαμβάνει την εξουσία. Μαζί της θα συνεργαστούν τόσο ο Κωνσταντίνος (που στη συνέχεια έφυγε στο εξωτερικό) όσο και οι ΗΠΑ. Εκτοπίσεις, φυλακίσεις και βασανιστήρια θα είναι η συνηθισμένη πρακτική του καθεστώτος, μέχρι την πτώση του το 1974. Σταθμοί στον αντιδικτατορικό αγώνα του ελληνικού λαού υπήρξαν:

- Η απόπειρα δολοφονίας του δικτάτορα Παπαδόπουλου από τον **Αλέκο Παναγούλη** (1968).
- Το κίνημα του Ναυτικού (1973).
- Η αντίσταση του φοιτητικού κινήματος που κορυφώθηκε με τα γεγονότα του Πολυτεχνείου (Νοέμβριος 1973).

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 1: Η Χούντα προκαλώντας πραξικόπημα στην Κύπρο, έδωσε στην Τουρκία το πρόσχημα για επίθεση και αποβίβαση στρατευμάτων. Από το 1974 μεγάλο μέρος του νησιού κατέχεται παράνομα από τους Τούρκους.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 2: Μετά την πτώση της δικτατορίας αρχίζει η περίοδος της **μεταπολίτευσης** με εναλλαγή στην εξουσία των κομμάτων της **Νέας Δημοκρατίας** και του **Π.Α.Σ.Ο.Κ.**

